

DĚSIVÝ PŘÍBĚH ŠÍLENÉHO PSEUDOVĚDCE

MAX
CZÖRNYJ
MENGELE

ANDĚL SMRTI Z OSVĚTIMI.

MENGELE

ANDĚL SMRTI Z OSVĚTIMI

Mengele
© 2022 by Max Czornyj

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Martin Veselka, 2025
Cover © Mariusz Banachowicz, 2025
© DOBROVSKÝ s.r.o., 2025

ISBN 978-80-277-5593-6 (pdf)

MAX CZORNYJ

MENGELE

ANDĚL SMRTI Z OSVĚTIMI

přeložil Martin Veselka

*Památce obětí minulosti,
abychom se vyhnuli obětem současnosti*

*Lékař vida, že se mu léky vydařily,
užíval týchž často. Nemocného žíly
záhy po nich ocháblý, zesinaly líce –
nemocného na světě pak nebylo více.*

IGNACY KRASICKI: Lékař

„Doleva, doprava, doleva, doprava...“

Možná si ta slova mumlám, možná se jen ozývají někde uvnitř mé hlavy. Nezabývám se tím. Jako nějaký dirigent mávám rukou, abych ukázal dalším a dalším ploužícím se stínům kam jít. Jejich prosebné pohledy ani sklopené zraky vychrtlých zvířat na mě nepůsobí. Dnešní transport je až příliš početný na to, abych postřehl detaily. Ti, kdo mají zemřít, stejně zemřou. Von Werger nebo ten blbec Schmitz rozhodnou, koho z nich to čeká už dnes. Já mám oproti nim to potěšení seznámit se tu s materiálem pro svůj výzkum.

Není to špatná várka. Alespoň na poměry poslední doby. Kývnutím hlavy dávám pomocníkovi znamení, aby mi podal dokumenty, a aniž bych pravou rukou přestal dirigovat dav, беру si do druhé ruky papíry. Je to transport přeživších z krakovského ghetta. Tihle evidentně dostávali příliš velké potravinové přiděly anebo se o sebe dokázali velmi obratně postarat. Bude dobré zjistit si to. Vždy je potřeba ukojit zvědavost.

Vzhlednu od lejster, tiše si hvízdám mezi zuby a prohlížím si nové příchozí. Skupina shrbených žen už nemá sílu ani vzlykat, dva roztřesení starci se bázně rozhlíží kolem sebe. Oba posílám doleva, pak celý zástup osmi-, možná desetiletých hochů... Těžko říct, protože utrpení člověka nejen zušlechťuje, ale také výrazně urychluje stárnutí. Tuhle myšlenku by stálo za to si zapsat.

Vracím dokumenty pomocníkovi, přešlapuji. Nepřestávám si hvízdát. Mahler, Händel a teď zase Schubert. Wagnera nesnáším.

Je příliš vážný a děsivě pompézní. Člověk by měl od života chtít víc. Velmi dobře to věděl Wilhelm Bach, jenže vinou toho se vyřadil. A to se rozhodně nevyplácí. Nikdy. Nikde.

Usmívám se sám pro sebe, takřka okamžitě mě však z mého zamyšlení vytrhne nějaký rozruch. Zvedám hlavu a pohlédnu na drobnou dospívající dívku v šedivých šatech, s tmavě modrým šátkem uvázaným na hlavě. Má protáhlý obličej, rovný nos a tmavé, skoro černé kruhy pod očima. Nejspíš jsem ji poslal doleva, protože se odtrhla od hlavního houfu. Přesto se zastavila tam, kde neměla. Energicky gestikuluje a ukazuje na druhou stranu k zachráněným.

„Snažně vás prosím...“ kňourá a lomí rukama. „Dovolte jí, aby šla se mnou! Moc vás prosím, pane důstojníku...“

Přimhouřím oči, ale dál mlčím. Sleduji celou situaci.

Vždyť ani netušíš, oč žadoníš. Chceš, aby někdo šel tam, kam tě nasměroval tvůj osud. Nemůžeš vědět, že tvým údělem je bídný konec v krematoriu. Za hodinu za dvě z tebe bude jen plynový oblak, který tvoje kamarádka nebo příbuzná, aniž by si byla čehokoli vědoma, vdechne do plic. Možná jí dokonce někdo prozradí, že měla obrovské štěstí, a bude si vychutnávat každý další nádech a výdech. Anebo bys snad chtěla, aby tam zemřela s tebou? To bys chtěla?

Přemýšlím o tom a úsměv mi nejde ze rtů. K podobným situacím tu kupodivu dochází jen málokdy. Samozřejmě se něco takového stane při každé vykládce transportu, ale už máme vypracované žádoucí postupy. Osvětím si nemůže dovolit prostoje. Osvětím, to je továrna.

„Je tam moje sestra!“ Dívka padá na kolena a prosebně zdvíhá ruce. „Prosím... celý život jsme byly spolu.“

Klaus sahá do pouzdra a chystá se vytáhnout pistoli, aby holku zastřelil. Dost možná bych to udělal sám jako už mnohokrát předtím, ale jedna věc upoutala mou pozornost. Pohlédnu směrem, kam ukazuje ta drzá Židovka, a hned je mi zřejmé, o co tu jde. Druhá dívka je oblečená úplně jinak, do tlusté kostkované sukně,

přes kterou si přehodila chatrný svrchník, a její pocuchané vlasy nejsou skryty pod šátkem. Navíc vypadá, jako by jí bylo všechno kolem docela lhostejné. Přesto je ta podoba mimořádně nápadná. Ne, určitě se nepletu.

Vykročím směrem k rampě a dám si ruce za záda. Chvilí obě mladé dívky pozoruji a nakonec oslovím tu, která kňourá:

„Vy jste dvojčata?“

Holka zachytí pramének naděje a horlivě pokývá hlavou. Z očí jí kanou slzy.

„Ano, ano, pane důstojníku... To je moje sestra, dvojče. Jmenuju se Anna a ona...“

„To, jak se jmenujete, mě nezajímá,“ přeruším ji a usměju se ještě víc. Tlesknu a promnu si ruce. „Běž za ní,“ nařídím jí. „Obě půjdete doprava.“

„Mnozí říkají, že by radši zemřeli, než aby se mně dostali do rukou,“ dodávám k tomu v duchu. Mezitím se však děvče mnohokrát klaní a vroucně mi děkuje. Její sestra ji sleduje zcela bez emocí.

To je mi ale zajímavý případ. A zvědavost... ano, ano. Říkám to pořád. Zvědavost je vždy potřeba ukojit.

„Zapište si jejich čísla a přidejte ty holky mně,“ nařizuji svému asistentovi.

2.

Anna a Irmina. Pacientky. Objekty. Čísla. Nástroje, jež mají posloužit rozvoji vědy a tím i celého lidstva. Nikdy se neomezujeme. Homo sapiens neusiluje o dosažení svých cílů, nýbrž o to, aby změnil dějiny. To je přirozené. Každý, kdo si myslí něco jiného, je buďto naivní, anebo by se neměl nazývat člověkem.

„Waltře,“ promluvím na svého asistenta. „Je už vše přichystané?“

„Ano, pane doktore.“

„Dnes nemáme času nazbyt. V poledne začne další selekce.“

„To určitě stihneme.“

Skvěle. Ale můžu mu důvěřovat? Už dvakrát jsem kvůli jeho opomenutí musel příliš pospíchat a to opravdu nemám rád. Hledím do Waltrových modrých zasmušilých očí a chvíli si jej měřím pohledem. Sklopí zrak, ale na svých slovech bude nejspíš trvat.

„Tak dobře.“ Pokývám hlavou. „Věřím, že na vše dohlédneš.“

Vstávám od pracovního stolu a oblékám si sněhobílý lékařský plášť. Natáhnu se pro pár rukavic, které leží na stole, a pak spěšně odkráčím ke dveřím. Cítím, že jsem upoutal veškerou pozornost dvou sekretářek i asistenta Waltra. Je mi třicet tři a nechystám se umírat. Ještě ne.

Anděl smrti. Dostalo se ke mně, že takhle mi přezdívací nejen vězni, ale i mí podřízení. Nevadí mi to. Ano, raději bych byl bůh, ale abych pravdu řekl, tyhle teologické disputace mne zajímají jen pramálo. Vím, že jsem věčný potud, nakolik bude věčný můj příspěvek k rozvoji vědy. Přetrvám navěky díky svým činům a odkazu. Je to příliš vzletné? Nikoli, je to tak.

Přátelsky se usměju na jednu sekretářku. Mávám na ni a pak urychleně vyjdu na chodbu. Slyším, že Walter kráčí za mnou. Okované podpatky jeho bot klapou stejným tempem jako ty mé. Ten holobrádek touží být mým stínem, žákem a následovníkem. Rozumím mu, také jsem měl své mistry. A mám je dodnes.

V takových okamžicích se mi vždycky vybaví tvář doktora Ernsta Rüdina. Určitě je na mne hrozně hrdý. V uších mi bez ustání zní slova, která opakoval pořád dokola: „Každý nevidomý a neslyšící člověk, každý epileptik a schizofrenik může být sterilizován...“¹

¹ Formulace z takzvaného sterilizačního zákona (Gesetz zur Verhütung erbkranken Nachwuchses), jehož znění zpracoval dr. Ernst Rüdin a který začal platit v lednu 1934.

„Pospěš si,“ říkám Waltrovi, aniž bych se na něj otočil. Po chvílce dodám vlídněji: „Prosím. Nemáme moc času.“

Zrychlím a Walter mě záhy doběhne. Téměř ruku v ruce vtrhneme do nevelké světlé místnosti v nárožní části táborového baráku. Prostorem se line silný pach dezinfekčních prostředků a lihu, přesto ucítím nasládlou vůni krve.

„Dobrý den,“ pozdravím sestřičku, která se postavila do pozoru. „Dejte si pohov.“

Je tady nová, má zrzavé vlasy a zelené oči. Odjakživa mě tato vzácná kombinace fascinovala. Doplnují se barvy nějak? Mají vliv na fungování mozku? Nakonec díváme-li se celý život do zrcadla na právě takovou kombinaci barev, pak... Ne, teď na tyhle úvahy není čas.

Odtrhnu pohled od sestřičky a obracím se ke dvěma ocelovým lůžkům. Leží na nich Anna a Irmina, dvojčata, která do Osvětimi přibyla před třemi dny. Jsou k postelím připoutány koženými pásy, takže mohou pohybovat jen chodidly a rukama. Ta oprsklá potízišťka Anna má zarudlé oči plné slz.

„Prosím,“ ječí, když mě spatří. „Prosím...“

Její sestra je naprosto klidná. Má nepřítomný pohled, lehce pootevřené rty a narůžovělé tváře, jako by ji stravovala horečka. Hledí někam do stropu nebo ještě mnohem výš. Do nebe.

„Dobrý den, milé dámy.“ Usmívám se na dvojčata. „Máme to potěšení setkat se podruhé.“

„Snažně vás prosím,“ opakuje Anna, „neubližujte nám.“

„Já? Ubližovat? Co vás nemá.“ Otáčím se na sestřičku a pokynutím ruky ji přivolávám. „Nejprve jim změřte teplotu, dobře? Při našem výzkumu musíme být nesmírně pečliví. Mějte to vždy na paměti. Pod mým vedením se brzy dostanete do náležitého rytmu.“

„Co s námi bude? Co chcete dělat?“ vyptává se dvojče. „Pustte nás, prosím...“

„Brzy vás pustím. Slibuji.“

3.

Dívám se na formulář vyplněný sestřičkou. Představila se jako Maria Rilcheová a má drobné, ale úhledné písmo. Veškeré poznámky jsem schopen bez sebemenších potíží přečíst. To je podstatné. Nerad ztrácím čas luštěním písmen, jako se to dělo u její nepořádné předchůdkyně. Musíme pracovat rychle, precizně a pečlivě. Snažím se k tomu vést všechny spolupracovníky. Těch, kteří to nepochopí, se obratem zbavuji.

„Jejich teplota se liší o devět desetin stupně,“ poznamenávám. „Myslel jsem si, že ta klidnější je jenom nemocná, ale teplota jejího těla je v normě. To ta oprsklá ji má zvýšenou... Snad je to důsledek rozrušení. Anebo je snad rozrušení důsledkem zvýšené teploty? Na vše je možné pohlédnout ze dvou stran.“

Sestřička a Walter mě zaujatě sledují. Přesto už téma dále nerozvíjím. Svět je protkán miliony otázek a nemá smysl hledat odpověď na každou z nich. Je nutno zaměřit se na konkrétní úkol a nerozptylovat se vším možným. Možná na to v budoucnu ještě dojde.

„Připravte veškeré náležitosti nezbytné k umrtvení.“

„Lokálnímu?“ ptá se slečna Rilcheová. Evidentně už se seznámila s pravidly, která zde platí, a udivilo ji, že se vůbec chystám využít anestezii.

„Ne. K celkovému.“

Poté, co jsem pronesl tato slova, propuká Anna v pláč. Mnohem zajímavější je však to, že její sestra začíná tichounce štkát. Hledím na ty dva podobné obličejy, které se přesto liší svou barvou. Na tvářích drzejší sestry vyrašily narudlé, bezmála fialové pruhy.

„Nemějte obavu, prosím,“ promlouvám k ní laskavým hlasem. „Vše proběhne zcela hladce. A nejdůležitější je, že i bezbolestně.“

„Já nechci umřít... já... my... vždyť je nám teprve čtrnáct! Jen čtrnáct...“

„Pamatuju doby, kdy mi bylo tolik jako vám.“

V tomto ohledu nijak nelžu. Skutečně si pamatuji časy, kdy mi bylo čtrnáct. Za nic bych se do těch dob nevracel. Tenkrát jsem jenom toužil po tom, abych se někým stal, zatímco teď mám ve svých rukou životy tisíců lidí.

Vískám Anně ve vlasech a usmívám se. Když jí sestřička dává injekci, dívám se jí zpříma do očí. Neslyšně, takřka bezhlesně začínám počítat. Děvče upřeně sleduje mé rty a její pohled se kalí. Ještě chvíli tiše blekotá. Už to není německy, ale patrně polsky. Pak konečně zavře oči a usíná. Její sestra jako na povel propuká v pláč. Až doposud byla naprosto klidná, teď propadla zoufalství. Pokouší se zmítat, škube za kožené pásy a roztřásá lůžko. Je však pevně připoutaná, její tělo zůstává nehybné.

„Spi, můj miláčku...“ šeptám. „Sladce spi... Jen málokdo si tu vysloužil privilegium celkového umrtvení. Mnohem potřebnější by bylo pro naše hochy na frontě, a ne pro vás. Dobytci židovský.“

„Proč?“ Ta otázka jako by ustrnula na Irmininých rtech v okamžiku, kdy její obličej povolil a dech se zcela zklidnil.

„Jestliže chci propojit vaše žíly, nesmíte se pohnout ani o milimetr,“ říkám a neadresuji to ani sám sobě, ani jí. Pokynu na Waltra. „Začínáme.“

4.

Operace Irminy a Anny proběhla úspěšně. O jejich zotavování mě v následujících dnech průběžně informovali. Do nevelké světlé místnosti v nemocničním bloku, kam jsem je nechal přemístit, jsem na vizitu nechodil. Chtěl jsem se nechat překvapit. Chtěl jsem spatřit hmatatelný výsledek své práce, a nikoli jeho polovičatou

variantu. Denně jsem však pročítal veškeré lékařské zprávy a žádal o separátní hlášení, jak se vede mým dvojčatům. Už bezmála týden o nich Walter hovořil s uspokojením a neskryval jiskru vzrušeného zápalu, která se mu zračila v očích. Dnes jsem však zachytil v jeho hlase znepokojení.

„Za chvíli mi to všechno podrobně povíš,“ nařídil jsem mu tiše. „Teď mě ale nech dokončit vizitu.“

Dívám se do zdravotních záznamů dalších pacientů, ale nedaří se mi patřičně soustředit. V tomto sále nic zajímavého není. Leží tu ženy v rané fázi těhotenství. Mám s nimi sice určité záměry, ale s jejich uskutečněním budu muset vyčkat. Prozatím ať si odpočinou a stravují se tak dobře jako nikdy předtím ve svých životech. Má-li mít výzkum opodstatnění, musím z těch Židovek vytvořit přinejmenším náhražku Němek. Ať si užijí tyto okamžiky štěstí.

„Tohle oddělení je spíš takové sanatorium,“ prohodím k silně pohublé černoooké vězeňkyni, k níž se skláním. „Musíte se lépe stravovat. Předepíšu vám dodatečný příděl sacharidů.“

Pohlédnu do dokumentace a najdu si kolonku s váhou ženy. Navzdory výšce sto sedmdesát šest centimetrů váží pouhých jednačtyřicet kilo.

„Tohle je naprosto nereprezentativní exemplář,“ pronesu k Waltrovi. Kousnu se do rtů a nakrátko se zahledím do propadlé, zašedlé tváře těhotné. Nakonec zavrtím hlavou. „Přesuňte ji na hlavní blok. Odvezte ji odsud.“

Žena nejspíš plně nerozumí tomu, co říkám, ale dochází jí, že jsem právě rozhodl o jejím osudu. Její dech se zrychluje, svírá a povoluje pěsti a cosi drmolivě opakuje. Důvěrně se na ni usměju.

„Vrátíte se na druhé oddělení,“ vysvětluji jí. „Oddělení všeobecného lékařství. Tam vás zbaví plodu a ten následně pečlivě přeměří a využijí k rozličným výzkumům. Přispějete tím k rozvoji lidské civilizace. Můžete být pyšná.“

Všechny tyto věty pronáším mírným hlasem, který těhotnou uklidňuje. Evidentně vůbec nerozuměla, o čem mluvím, jenom kývá hlavou. Walter se škodolibě zachechtá, ale ihned se uklidní.

„Ano, já vím. Chceš mi sdělit něco hrozně důležitého o těch dvojčatech.“

„Ano.“

„Pojďme ven na chodbu.“

Jemně ho беру za rámě a vedu mezi lůžky. V půli cesty se zastavím a otevřu okno. Vpouštím do sálu chladný, ale čerstvý vzduch.

„Žádal jsem vás, abyste tu pravidelně větrala,“ pokárám stroze vrchní sestru oddělení. „Co se mých pokynů týče, tak žádné výjimky nepřipouštím.“

Tělnatá žena chce cosi pronést na svou obhajobu, ale zvedám ruku a naznačuji, aby mlčela. Zakrátko se s Waltrem zastavíme v tmavé a dusné chodbě.

„Tak mluv,“ nařizuji mu. „Jsou naživu?“

„Jsou,“ potvrzuje můj asistent.

Úlevně si oddechují.

„A co se tedy děje?“

„Musíte se podívat sám, pane doktore.“

5.

Nejzásadnější je, že žijí. V opačném případě by veškerá práce přišla nazmar. A zbytečně by se vyplývalo i anestetikum, které by se jinak hodilo tisícům našich chlapců na frontě.

Na druhou stranu i smrt má jistý význam. Díky ní se lze pokusit o důkladné vyšetření, jež by zabránilo smrti jiných, hodnotnějších lidí. Každý z nás na něco umírá. Třebaže umíráme jen stářím, za tímto eufemismem se skrývá celá řada chorob a neduhů. Srdeční

vady, kongesce, kolapsy, trombózy, nádory, degradace buněk a tkání, degenerace orgánů...

Dvojčata nemohla zemřít stářím. Za jejich smrtí muselo být něco, čemu je třeba klást odpor. Civilizace nemůže svolit, aby umírali mladí. Bez ohledu na to, kvůli čemu by to bylo.

„Co jste to říkal?“ ptá se Walter.

Vyrušen ze svých úvah sraštím čelo a zrychlím krok.

„Nic. Už nevím. Jen jsem se pokoušel srovnat si to v hlavě.“

„Omlouvám se, myslel jsem, že jsem něco přeslechl.“

„V takovém případě bych to nepochybně zopakoval.“

Přátelsky poplácám Waltra po rameni a on se nejistě usmívá. Povšiml jsem si, že někteří lidé si ve vztahu se mnou počínají nesmírně obezřetně. Jako by měli strach, zda se za mou reakcí neskrývá něco naprosto opačného. Můj asistent se na mě ještě jednou zahledí a ujišťuje se, že mu nevynadám. A za co bych mu asi tak nadával? Copak v tónu, jímž jsem pronesl svá poslední slova, vytušil výhrůžku? Varování? Je to hodný hoch a svědomitý medik. Nemá se čeho bát. Bude to mít u mě dobré, podobně jako to měl já u svých mistrů.

„Otevři.“

Zastavuji se a čekám, než Walter otevře dřevěné dvoukřídle dveře. Pak se postaví do pozoru a pouští mne dovnitř. Zvolna vkročím do místnosti. Klapání mých podpatků vyvolává rytmickou ozvěnu. Mávnutím ruky naznačím zdravotní sestře, že nemusí vstávat od stolu. Vrší se před ní stoh papírů, které musí vyplnit. Nerad zbytečně vyrušuji druhé od důležité práce.

Dávkuji si napětí a pomalu kloužu pohledem po několika prázdných postelích, oknech a holé, hrubě omítnuté stěně. Polykám slinu. Zvolna se otáčím a pohlédnu do rohu místnosti. Hned je spatřím. Jsou tam. Hýbou se, tudíž žijí.

Anna s Irminou sedí uprostřed lůžka, přičemž o nich už teď nelze hovořit jinak než v množném čísle. Sedí, dýchají, otáčejí ke mně

hlavy. Od pasu nahoru jsou nahé. Jejich záda a ruce jsou spojeny v jediný celek, sešil jsem některé jejich žíly a cévy. Vytvořil jsem siamská dvojčata. Hnědočervený šev, kterým jsou propojené, vede po linii, jež v minulosti oddělovala jejich těla. Jejich spojená zápěstí jsou oteklá a skoro černá. Dvojčata ztěžka dýchají a tiše vzlykají. Dokonce i té, která se dovede ovládat víc, ztuhlul obličej zděšením a očima vrhá bloudivé pohledy. Ani jedna z nich už o nic neprosí. Čela mají zvlhlá potem, tváře mrtvolně bledé a ústa jako bezzubá.

„Gangréna,“ pronáším lhostejně, i když jsem trochu zklamaný. „Náš výzkum tedy budeme muset upíšíť. Máme málo času.“

6.

„Nebrečte. Možná se ještě povede vás zase rozdělit. Prozatím vás ale potřebujeme *v této podobě*.“

Pozvolna se nadechuji a vydechuji. Snažím se uvyknout na nepříjemný zápach, který se z dvojčat line. Smrdí hnilobou, výkaly a močí. Na záchod nechodí, protože to nedovedou. Sestra mě informovala, že z postele se pokusily vstát jen jedinkrát. Musely vypadat jako nějaký neohrabaný pavouk. Pavouk, jehož nestvořila ubohá matka příroda, ale bůh, to jest člověk.

„Bolí vás teď něco?“ ptám se klidně. „Odpovídejte postupně. Tak co, Anno?“

Anna se dusí v slzách. Přesto se zjevně snaží ovládnout, jelikož křečovitě pohyby rozrušují čerstvý šev. Neobratně pohne prsty u rukou, které má od zápěstí výše přišity k rukám své sestry. V posledních dnech se musely naučit spolupracovat. Když se jedna z dívek pokouší gestikulovat nebo se chce poškrábat, musí druhá uvolnit svaly. Žádá si to perfektní synchronizaci a vzájemné pochopení. A od koho lze očekávat takové pochopení, ne-li právě od dvojčat?

„Bolí tě ruce? To chápu.“ Natáhnu ruku, jako bych se ji chystal pohládit po tváři, avšak v posledním okamžiku ucuknu. Pohlédnu na její sestru. „A co ty, Irmino? Trápí tě bolesti zad?“

„Nemůžeme spát,“ odpovídá mi německy. „Nemůžeme si lehnout.“

„Ano, to je určité nepohodlí.“

„Pusťte nás, prosím,“ kňourá Anna. „Nechte nás naživu.“

„Ale vždyť vy jste naživu a skoro úplně svobodné. Co kdybych vám teď řekl, že se můžete vrátit domů, zvládly byste to? Prosím. Myslím, že bych vám dokázal zařídit propuštění z tábora.“

„Ale zvlášť.“

Vyřknout tuto jedinou větu stojí Irminu viditelně nesmírné úsilí. Po předchozích dvou větách je vyčerpaná a zadýchává se.

„Prozatím nemůžete být zvlášť. Uvidíme ovšem, co zítra a pozítří.“

„Prosím.“

„To je zbytečné.“

Bez varování uhodím neurologickým kladívkem do čtyřhlavého Annina svalu, po čemž následuje náležitá nervová reakce. Posouvám se a vyzkouším totéž na její sestře. V jejím případě je tato reakce mnohem slabší.

„Podívejte se na mě,“ nařizuji jim. „A neříkejte nic.“

Zkoumám citlivost jejich zorniček na světlo, čímž si potvrzuji, že Irmininy neurologické reakce postupně zanikají. Před operací reagovaly obě dívky stejně.

„Podáte mi prosím dokumentaci,“ obrátím se na Waltra.

Obratem od něj dostávám kartonové desky s asi patnácti stranami mých poznámek a záznamů pořízených zdravotními sestrami a jiným personálem. Projíždím očima sloupce a políčka. Probírám se papíry, pak vydávám zdravotní kartu, umístěnou u lůžka dvojčat, a pomalu si zapisuji to, co jsem právě zjistil. Vše je důležité. V budoucnu se mohou hodit i ty nejmenší podrobnosti o realizovaném výzkumu.

Patelární reflex dvojčete 187A v normě, patelární reflex dvojčete 187B oslabený...

Naposledy jim měřili teplotu a monitorovali životní funkce před necelou hodinou. Není nutné dělat to častěji než čtyřikrát za den. Vše souhlasí. Prohlížím hnisající, zanícená zápěstí obou dívek. Působí to, jako by cosi vyžralo jejich tkáň až téměř na kost. Na druhou stranu lze vidět, že Annino zápěstí bezmála celé zčernalo, kdežto Irminino je stále bledé. Zřejmě na tomto místě jejich organismy zápolí o uchování vlastní svébytnosti.

Pečlivě si sepisují tyto poznámky a nakonec zaklapnu desky. Vracím je Waltrovi. Všichni v tichosti čekají na můj verdikt. Pomalu se narovávám a uhlazuji si lékařský plášť. Dívám se Anně zpříma do očí.

„Nadešel čas na poslední vyšetření.“

7.

Walter ví naprosto přesně, co tím myslím. Po několika měsících vzájemné spolupráce si rozumíme beze slov a mohu se na něj plně spolehnout. Nenápadně mi podává injekční stříkačku a pak se jakoby nic otočí k oknu.

„Jen aby se to počasí udrželo co nejdéle,“ říká. „Bylo by hezké vypravit se na pěší túru někam do hor.“

„Dnes ráno byly fialové červánky,“ odpovídám mu, „a takové červánky zpravidla věstí, že bude horko.“

„Myslíte, pane doktore?“

„Je to vědecky potvrzené. Statisticky i fyzikálními výzkumy. A co si o tom myslíte vy, děvčata?“

Dvojčata neodpovídají. Nejspíš našemu rozhovoru neporozuměla. Hledí na nás vyvalenýma očima plnýma slz. Anna vrtí

hlavou. Irmina se snaží otočit, jako by zapomněla, že jsou obě sešity v jeden organismus.

„Pane doktore...“ šeptá a zlomí se jí hlas. „Prosím...“

Ztěžka si povzdechne a povzbudivě se usměje.

„Už to bude dobré. Nedělejte si starosti. Červánky jsou důsledkem toho, jak se světlo lomí ve vzduchu, který je do značné míry vyplněn vodíkem a ozonem...“

Prerušuji větu v polovině a prudce, bez varování vrážím injekci přímo do Irminina srdce. Nijak zvlášť se nezamýšlím, kterou sestru chci zabít. Jejich celkový stav napovídá, že ani jedna z nich by nepřežila déle než tři, nanejvýš čtyři dny. To už je koneckonců bez rozdílu. Než Anně dojde, co se stalo, tělo její sestry už se otřásá v předsmrtné křeči. Fenol působí prakticky neprodleně a spolehlivě.

Irminin obličej rázem ztrácí barvu, její zrak se zamlžuje a ústa se pootevrou. Zakrátko se dívčina hlava bezvládně sesula na její hrud'. Kdyby její tělo nebylo sešité s tím Anniným, svalila by se na podlahu, zatímco teď začíná neočekávaně zatěžovat svou sestru. Své siamské dvojče, které jsem vytvořil.

Anna už si uvědomila, co se tu odehrálo, a doširoka otevřela pusou. V očích už nejsou slzy, číší z nich bezmezná zděšení. Hází sebou, nešikovně se posouvá po posteli, taktak že nespadne. Pokouší se otočit, aby se Irmině mohla podívat do obličeje, ale není to možné. A možné není ani to, aby ji vzala za ruku.

„Irmí... Irm...“ blábolí cosi v jazyce, který neznám. Opakuje stále táž slova, jež se postupně slévají v žalostné kvílení.

Zdravotní sestra vše sleduje od stolu, ale nepromluví ani slovo. Když zachytí můj pohled, sklopí zrak a předstírá, že je cele zabrána do práce s dokumentací.

„Zvědavost je kladná vlastnost, sestřičko,“ prohodím směrem k ní. „Kdyby člověk nebyl zvědavý, stále ještě bychom lezli po stromech nebo v nejlepším případě žili v jeskyních. Zvědavost je hnací silou rozvoje.“

„Ano, pane doktore,“ přitakává a živě sleduje agonii jedné sestry a zoufalství druhé.

„Musíme být zvědaví,“ pokračuji v promluvě. „A proto také mě zajímá, jak dlouho se Anna udrží při životě. Vždyť technicky vzato je půlka jejího těla už mrtvá. Kontrolujte prosím její životní funkce každou čtvrt hodinu. Vše, co zjistíte, zanášejte do záznamů. Je to nesmírně specifický případ, který si žádá pečlivé studium. Možná o něm sepíšu celé pojednání.“

Otočím se a opět se zahledím na Annu. Její sestra už je mrtvá a tíha jejího těla způsobuje, že dívka leží na boku. Musí to být hrozně nepohodlné. Napjatý šev ji tahá a rozevívá se. Židovka těžce dýchá a upřeně zírá do země. Z očí jí zas tečou praménky slz. Nedívá se na mě, ale zčistajasna se jí z hrudi vydere divoký, takřka zvířecí výskot. Snaží se vstát, zamotává se do pokrývky a padá na zem. Tělo její sestry se svalí za ní.

Bedlivě všechno pozoruji, ale nedovolím, aby někdo z přítomných zareagoval. Je pozoruhodné, že jedním z prvotních reflexů je vůle k boji. Vůle čelit smrti a pokusit se o jakousi zcela iracionální vzpouru.

„Pane doktore.“

Ano, já vím. Walter znovu jedná v předstihu, jako by mi četl myšlenky. Z kožené brašny vytahuje fotoaparát a podává mi jej. Ukročím o dva kroky vzad, abych měl vše v záběru. Fotografie je pro lékařskou dokumentaci důležitá a uplatní se i v případných odborných člancích. Stane se nezvratným důkazem, že to, o čem píšu, se doopravdy odehrálo. Přitom se bezesporu najde řada těch, kteří tomu nebudou chtít věřit. Že byste mezi nimi byli i vy?²

² Ač se vám to může zdát nepravděpodobné, veškeré události v této knize vyličené lze historicky doložit.

MENGELE
ANDĚL SMRTI

8.

„Přichystejte vše, co je potřeba k pitvě,“ nařizují. „Hodlám provést zevrubnou komparaci jejich těl.“

„Jistě.“

„Abych se dozvěděl, proč ta dívka zemřela tak náhle. Tepny neměly společné a není možné, aby fenol roznesly žíly. Vždyť jsme sotva propojili jen pár z nich. Nic mimořádného.“

A přesto Anna zemřela pouhou hodinu po Irminině smrti. První reakcí byla otupělost, druhou snaha bojovat a nakonec její životní funkce vyhasly. Proč? Čím to bylo způsobeno?

Ta otázka mi vrtá hlavou a rozněcuje mou představivost. Mohl bych tu uvést minimálně tři čtyři hypotézy, ale díky Osvětlení konečně nemusím jen spekulovat. Výzkumný materiál mám k dispozici, a to v neomezeném množství. Pevně doufám, že díky tomu posunu německou lékařskou vědu kupředu. Věřím, že se pro ni stanu někým srovnatelně významným, jako byl pro zeměpisné objevy Kolumbus, pro astronomii Koperník a pro obor hudby Mozart. Nebo Wagner.

„Mozart,“ upřesňuji se v duchu. Wagner je přehnaně hýčkaný nafoukanec, který namísto aby vykonal revoluci, jen zatížil hudbu nadbytečnou formou. A forma veškerého umění a věd je to méně důležité. Podstatnější je obsah.

Vždy jsem toužil po tom, že se stanu objevitelem. Fascinovalo mě vše, co bylo neznámé a tajuplné. Zděšeně jsem sledoval, že rok od roku bílých míst na mapě světa ubývá. Lidé odkrývali

nová a další území a zužovali tak můj prostor k tomu, abych se zapsal do dějin. Představoval jsem si Mengeleho zemi v Arktidě anebo nějaký ostrov uprostřed Indického oceánu, který by nesl mé jméno. Dobývat svět mi ale nebylo dáno. Osud mi však nesporně poskytl příležitost dobývat člověka. Dobýval jsem jeho tělo a vítězil v odvčném zápolení s přírodou. Koneckonců na hvězdy jsem nikdy velký odborník nebyl...

„Budete chtít, abychom začali hned?“

Odkládám papíry s lékařskými záznamy a hledím na prošedivělého a přihrblého lékaře SS. Ač je starší minimálně o deset let, je to můj podřízený. Mám tedy další důvod k hrdosti.

„Ano, jen co se seznámím s kompletní dokumentací.“

„V pořádku. V tom případě nechám přichystat stoly.“

„To už jsem udělal. Vydal jsem příslušný rozkaz už předtím, než zemřela druhá sestra.“

Hodím složku s dokumenty na stůl a usmívám se. Rovnám nůž na dopisy, stojánek na pero a kovové těžítka na papír. Uklízečka mi to zase přerovnála. Strašně mě to rozčiluje, ale neustálé upomínání nemá kýžený účinek.

„Budu ji muset vyměnit,“ šeptám si, „a místo ní najít někoho nového...“

„Prosím?“

„Nic, nic. Jako vždy si mluvím jen tak pro sebe.“

Pohlédnu na lékaře a ledabyle máchnu rukou. Natáhnu se pro lékařský plášť, visící na dřevěném věšáku, a přehodím si jej přes ramena.

„Pojďme. Škoda času.“

„Očekáváte nějaké určitější výsledky?“

Zastavím se uprostřed kroku a zasmušile se na prošedivělého lékaře zadívám.

„Ne,“ odpovídám uštěpačně. „Neočekávám vůbec nic. Očekávání zabíjí nejen potěšení, ale může také deformovat správný úsudek. Je

pak poznamenán našimi zbožnými přáními, podobně jako když se křesťané snaží uzpůsobit celý život na základě snů o plesání na blankytných nebesích.“

Vycházím na chodbu a vydávám se k hlavnímu vchodu. Vtom tudy projdou dva důstojníci SS a doprovází je jakýsi elegantně oděný člověk. Když mě ten civilista spatří, mhouří oči a cosi vo-jákům vysvětluje.

„Co se děje?“ ptám se. „Mohu vám nějak pomoci?“

„Pan Josef Mengele?“

„Ano, je to tak. A vy jste?“

„Co kdybyste teď nakrátko odložil své povinnosti a zašel se mnou do kanceláře? Počítám s tím, že chvílku času byste mi mohl věnovat.“

Muž si mě měří ostrážitým a chladným pohledem svých světle modrých očí. Jeho tenký a ostrý nos nasává vzduch, jako by chtěl poznat můj pach. Pak znenadání odhalí zuby v lehce agresivním, hraném úsměvu.

„Tak co, pane doktore?“

9.

„Nabídněte si!“

Muž mi podává balíček doutníků. Třebaže odmítnu, on si bez ostýchání jeden zapálí. Přisune si popelník, který stojí na stolku, a vypustí z úst obláček hustého dýmu. Má lehce prosedivělé vlasy sčesané dozadu a vysoké hladké čelo. Povislé a lehce oteklé tváře jsou poblíž úst rozbrázděny hlubokými vráskami. Je zhruba metr sedmdesát pět centimetrů vysoký, má hrudník úměrný svému tělu a vcelku dlouhé ruce zakončené jemnými prsty. Je slušným příkladem zástupce árijské rasy, byť je patrné, že mu v krvi koluje

i příměs z východu. Slovanský prvek se občas projeví i po několika generacích.

Přehodím si nohu přes nohu a pohodlně se uvelebím v křesle. Nechystám se zahajovat rozhovor vyprázdněnými frázemi. Je mi zřejmé, že je to nějaká velká ryba z Berlína, nicméně čekám, až se mi představí sám. Jeho dvojčlenná osobní stráž zůstala na chodbě. Vzhledem k tomu, že ti mladí příslušníci SS neměli ani hodnost poddůstojníků, je mi jasné, že pro něj pracovali zejména jako řidiči. Popřípadě i jako chlapci pro potěšení, což v dnešním režimu bývá dosti častý jev.

Snáším jeho ostře pronikavý pohled, jímž mě propichuje, a založím si ruce na hrudi. Můj dech je klidný, přestože mě můj host zajímá čím dál víc. Ten se nakonec pohne, odloží doutník do popelníku a odkašle si. Po chvilce mne osloví příjemným hlubokým hlasem:

„Jmenuji se Karl Neumann. Působím v úřadu prvního státního tajemníka na ministerstvu propagandy. Jsem přímým podřízeným obergruppenführera Otty Dietricha. Slyšel jste o něm?“

„Hovoříte o tiskovém vedoucím NSDAP?“

„Přesně tak, jakkoli v současnosti se věnuje výlučně práci na ministerstvu.“

„Tak to mám patrně staré informace.“ Pokrčím rameny. „Nicméně co má obergruppenführer společného se mnou a, což je ještě důležitější, proč jste za mnou vlastně přijel?“

Neumann opět potáhne z doutníku a odkašle si.

„Kouření vám škodí,“ poznamenám s určitým uspokojením. „Je to nesmyslný zlovyk, který zatěžuje lidský organismus v míře nesrovnatelně vyšší, než jaký je jeho přínos.“

„Jde jen o slast. Nic víc.“

Poté, co pronesl tato slova, zhasil muž doutník a hřbetem ruky si otřel popraskané rty. Poté do mě opět zabodnul svůj pronikavý zrak.

„Do Ordenpalais³ doputovaly zvěsti o vašich aktivitách v oblasti rozvoje vědy,“ říká svým přímo dráždivě monotónním hlasem. „Pochopitelně nejsem způsobilý k tomu, abych posuzoval výsledky vašich výzkumů, pane doktore, nicméně chválím veškeré úsilí, které přispívá k rozvoji třetí říše. V různých táborech působí řada různých odborných kolektivů, které se zabývají otázkami, jejichž řešení může zachránit naše vojáky na frontě. To je bezesporu neocenitelné poslání.“

„Je mi to známo,“ připouštím, „s některými vědci jsem v korespondenčním styku.“

„Víte o výzkumech zaměřených na omrzliny a zamezení přetížení při letecké akrobacii?“

Přikyvuji. Tyto otázky mě sice nijak zvlášť nezajímají, ale snažím se průběžně sledovat různá témata.

„Chápu, že pro naše armády mají takové výzkumy velký význam.“

„Přesně tak. To je nejdůležitější.“ Neumann luskně prsty a sáhne po balíčku doutníků. Tentokrát však pouze uchopí jeden z nich a převrací jej v dlani, načež ho schovává do kapsy. „Pevně doufáme, že vaše důkladné výzkumy k tomu také přispějí. Mějte na paměti, že smrt třeba i stovky vězňů není nic, podaří-li se díky tomu zachránit jediný německý život.“

„To je samozřejmé. Neztrácím to ze zřetele.“

Neumann se narovná v křesle a zlehka nakloní hlavu. Je nesporné, že se právě chystá přejít k meritu věci.

„Zprvč vám mám vyřídit, pane doktore, abyste se naprosto necítil limitován žádnými pokyny a pravidly,“ ohlásí mi lhostejným hlasem. „Nechť vám je k dispozici libovolný vězeň. Ať už jej budete potřebovat k čemukoli. Nikdo to nebude zpochybňovat

³ Berlínské sídlo Reichsministerium für Volksaufklärung und Propaganda.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Mengele***.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.